

Lisa 1: Toetuse andmise tingimused põlevkivitööstuse reostuspärandi ohutustamiseks ning alternatiivsete veeressursside hindamiseks Ida-Virumaal

1. Reguleerimisala

- 1.1. Toetust antakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 6 „Õiglane üleminek“ alusel Ida-Virumaal riikliku tähtsusega jääkreostusobjektide ohutustamiseks ja Ida-Virumaa ühisveevärgi varustuskindluse uuringu läbiviimiseks.
- 1.2. Toetust eraldatakse Eesti riigi 2023–2026. aasta eelarvestrateegiaprogrammi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus“ tegevuse „Vee säästliku kasutamise ja kaitse tagamine“ tulemuste saavutamiseks.
- 1.3. Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide Vabariigi Valitsuse kinnitatud meetmete nimekirja meetmes „Merekeskkonna ja vee kaitse ning kasutus“ number 21.6.1.14.
- 1.4. Toetatavate tegevuste valikul lähtutakse ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

2. Toetuse andmise eesmärk

- 2.1. Toetuse andmise eesmärk on Ida-Virumaal põlevkivi töötlemisest tingitud jääkreostuse ohutustamisega ning elanikkonnale vee varustuskindluse tagamiseks alternatiivsete veeressursside hindamisega leevendada minevikus põlevkivi kasutamisega tekitatud keskkonnamõjusid.
- 2.2. Toetatavad tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja panustavad Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse ning sihi „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse.
- 2.3. Eesti 2035 aluspõhimõtete hoidmist ja sihtide saavutamisele kaasa aitamist tasakaalustatud regionaalset arengut ning keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel hinnatakse toetuse andmisel järgmiste näitajate kaudu: „Keskkonnatrendide indeks“, „Elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus“.

3. Toetatavad tegevused

- 3.1. Toetatavad tegevused on:
 - 3.1.1. Ida-Virumaal riikliku tähtsusega jääkreostusobjektide ohutustamine võttes arvesse põhimõtet „saastaja maksab“ ning sellega seotud teavitustegevus.
 - 3.1.2. Ida-Virumaa ühisveevärgi varustuskindluse uuringu teostamine ning sellega seotud teavitustegevus.
- 3.2. Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse

- kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju.
- 3.3. Õiglase Ülemineku Fondist ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1056, millega luuakse Õiglase Ülemineku Fond (ELT L 231/1, 30.06.2021, lk 1–20) artiklis 9 sätestatud investeeringuid.
- 3.4. Iga-aastase tegevuskava käesoleva käskkirja punktis 3.1 toodud toetatavate tegevuste raames kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. 2023. aasta eelarve kinnitab juhtrühm 40 päeva jooksul käesoleva käskkirja jõustumisest.

4. Tulemused

- 4.1. Punktis 3.1.1 nimetatud tegevuse tulemusena on ohutustatud jääkreostusobjektid, mis ei kujuta enam otsest ohtu põhjaveele, pinnaveekogumitele ega inimeste tervisele.
- 4.2. Punktis 3.1.2 nimetatud tegevuse tulemusena on välja selgitatud põhjavee ressursside piisavus ning alternatiivsete veehaarete loomise võimalused ja eeldatavad kulud.
- 4.3. Punktis 3.1.1 nimetatud tegevuse elluviimist ja oodatava tulemuse saavutamist mõõdetakse järgmiste näitajatega:

		Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase 2021	Vahetase 2024	Sihttase 2026	Selgitav teave
Meetmete nimekirja näitajad	Tulemusnäitaja	RCR52: Taastatud maa, mida kasutatakse rohealade, sotsiaaleluruumide, majandusliku või muu kasutuse jaoks (hektarid)	0	ei kohaldu	2	Rohealade, sotsiaaleluruumide, majanduslikuks või muuks otstarbeks kasutatav taastatud maa hektarites. Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.
	Väljundnäitaja	RCO38: Toetatava taastatud maa pindala (hektarid)	ei kohaldu	2	3	Toetuse abil korrastatud maa-ala pindala hektarites. Saavutustaset raporteeritakse pärast tööde lõpetamist konkreetsel alal. Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.

- 4.4. Punktis 3.1.2 nimetatud tegevuse elluviimist ja oodatava tulemuse saavutamist mõõdetakse järgmiste näitajatega:

		Näitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase 2021	Vahetase 2024	Sihttase 2026	Selgitav teave
Meetmete nimekirja näitajad	Tulemusnäitaja	VVT07: Inimeste arv, kelle ühisveevärgiks kasutatava vee ressurss on hinnatud (Inimeste arv)	0	ei kohaldu	100 000	Uuringuga kaetud ala ning selle elanike arv, kes on liitunud ÜVK-ga või kelle liitumine ÜVK-ga on uuringu kohaselt perspektiivne. Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.
	Väljundnäitaja	VVV31: Põhjaveevarud on kinnitatud piirkondades, kus varud on lõppenud või vajavad ümberhindamist (uuring)	ei kohaldu	0	1	Näitaja raporteeritakse, kui on uuring on läbi viidud Andmeallikas on vahe- ja lõpparuanded.

- 4.5. Projekti spetsiifilised näitajad kehtestab vajaduse korral projekti juhtrühm.

5. Riigiabi

- 5.1. Punkti 3.1.2. tegevusteks antavat abi ei loeta riigiabiks EL aluslepingu artikli 107 mõistes.
- 5.2. Punkti 3.1.1. tegevusteks antav abi on riigiabi lõppkasusaajale ehk maaomanikule, kelle kinnistul toetatav projekt läbi viiakse. Riigiabi antakse Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 asutamislepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (edaspidi *üldise grupierandi määrus*), artikkel 45 alusel. Abi andmisel lähtutakse nimetatud määruses ja konkurentsiseaduse §-s 34² sätestatust.
- 5.3. Tulenevalt üldise grupierandi määruse artikli 45 lõigetest 4, 6, 7 ja 9 on abikõlblikud 100 protsenti tervendamise- ja taastamistööde kuludest, millest on maha arvatud maa või kinnistu väärtuse suurenemine. Maa või kinnistu väärtuse suurenemise hinnangu peab andma sõltumatu atesteeritud kinnisvara hindaja.
- 5.4. Abi ei anta raskustes olevale ettevõtjale üldise grupierandi määruse artikli 2 punkti 18 mõistes.
- 5.5. Üldise grupierandi määruse alusel toetuse andmisel antav riigiabi peab vastama üldise grupierandi määruse üldtingimustele ja üldise grupierandi määruse asjakohastes artiklites sätestatud tingimustele. Abi andmisel kohaldatakse üldise grupierandi määruse artikli 1 lõigetes 2–6 sätestatud välistusi.
- 5.6. Üksikabi ei anta ettevõtjale, kellele Euroopa Komisjoni sellise eelneva otsuse alusel, millega sama liikmesriigi poolt antud abi on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks.
- 5.7. Rakendusüksus säilitab toetuse, sealhulgas riigiabi andmisega seotud dokumente viis aastat toetuse saajale tehtud lõppmakse tegemise aasta 31. detsembrist. Kui tegemist on riigiabi andmisega, siis kümme aastat toetuse saajale lõppmakse tegemisest.

6. Rakendusasutus, rakendussüksus ja elluviija

- 6.1. Rakendusasutus on Kliimaministeerium.
- 6.2. Rakendusüksus on Riigi Tugiteenuste Keskus.
- 6.3. Tegevuste elluviija on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus.

7. Projekti juhtrühm

- 7.1. Elluviija moodustab projekti juhtrühma, mis koosneb elluviija ja Kliimaministeeriumi esindajatest.
- 7.2. Projekti juhtrühma kaasatakse vaatlejana rakendussüksuse ja Rahandusministeeriumi esindaja.
- 7.3. Projekti juhtrühm koordineerib projekti rakendamist, hindab projekti rakendamise edukust ning kinnitab projekti detailse tegevuskava, hankeplaanid, aastaeelarve ja edenemise aruanded.
- 7.4. Projekti elluviija ei osale projekti rakendamise edukuse hindamisel.
- 7.5. Projekti juhtrühma tööd korraldab elluviija.
- 7.6. Projekti juhtrühmal on õigus eelarve piires eelarveridasid muuta, objekte juurde võtta ja ära jätta.
- 7.7. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised tegevused, arvestades kuluefektiivsust, abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärke, tulemusi ja näitajaid, projektis ära tehakse. Tegevuste valikul lähtutakse ühendmääruse § 7 lõikes 1 nimetatud valikukriteeriumitest ja -metoodikast.
- 7.8. Juhul, kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse Kliimaministeeriumi juhtkond.

8. Tegevuste abikõlblikkuse periood

Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. juunil 2023. a ning lõpeb 31. augustil 2026. a.

9. Tegevuste eelarve ja ajakava

- 9.1. Toetust makstakse Õiglase Ülemineku Fondist.
- 9.2. Toetuse maksimaalne osakaal on 70% abikõlblikest kuludest ning projekti riikliku kaasfinantseerimise minimaalne osakaal on 30% abikõlblikest kuludest.
- 9.3. Meetme kogueelarve on 3 871 428,57 eurot, millest toetus on 2 710 000,00 eurot ning riiklik kaasfinantseering 1 161 428,57 eurot. Tegevuste eelarvest ja proportsionaalses osas toetusest ning riiklikust kaasfinantseeringust, arvestatakse vajadusel maha käesoleva lisa punktis 5.3. reguleeritud maade kinnistu väärtuse suurenemine, mille hüvitavad elluviijale maaomanikud. Projekti tegevuste üldine eelarve ja ajakava on lisas 2.

10. Kulude abikõlblikkus

- 10.1. Kulu on abikõlblik, kui see vastab ühendmääruse §-dele 15, 16 ja 21 ning käskkirjas sätestatud tingimustele.
- 10.2. Abikõlblikud on kulud, mis on otseselt vajalikud projekti väljundite loomiseks punktis 3 nimetatud tegevuste elluviimisel ja meetme tulemuste ning projekti eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks, sh:
 - 10.2.1. keskkonnamõju hindamise kulud;
 - 10.2.2. ühisveevärgi varustuskindluse uuringu kulud;
 - 10.2.3. projekteerimise, omanikujärelevalve ja insenerteenuse kulud;
 - 10.2.4. jääkreostusobjektide ohutustamise tööde kulud;
 - 10.2.5. punktis 3 nimetatud tegevustega seotud teavitamise kulud, seal hulgas Vabariigi Valitsuse 12.05.2022 määruse nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ (edaspidi teavitamise määrus) kohased kulud;
 - 10.2.6. personalikulud vastavalt ühendmääruse §-s 16 sätestatud tingimustele;
 - 10.2.7. projekti kaudsed kulud, mis on nimetatud ühendmääruse § 21 lõikes 4, kokku 15% ulatuses projekti otseste personalikulude maksumusest.
- 10.3. Abikõlblikud ei ole:
 - 10.3.1. ühendmääruse §-s 17 nimetatud kulud;
 - 10.3.2. üldkulud tegelike kulude alusel.

11. Toetuse maksmise tingimused ja kord

- 11.1. Toetust makstakse abikõlbliku kulu hüvitamiseks ühendmääruse 6. peatükis sätestatud tingimustel ja korras.
- 11.2. Toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse § 27 lõikes 1 ja § 28 lõikes 3 nimetatud tingimustel. Kaudseid kulusid makstakse lihtsustatud kulude alusel.
- 11.3. Elluviija esitab maksetaotluse e-toetuse keskkonnas ja lisab maksetaotlusele rakendusüksuse nõudmisel kuludokumentide ja nende tasumist tõendavate ja muude asjakohaste dokumentide koopiad. Elluviija esitab riigihanke korraldamist tõendavad dokumendid, kui riigihange ei ole läbi viidud riigihangete registris ja hankelepingu abikõlblike kulude summa ilma käibemaksuta on võrdne 20 000 euroga või sellest suurem.
- 11.4. Maksetaotlus esitatakse kord kuus kulude kohta, mille maksumus ületab 60 000 eurot ja muudel juhtudel vähemalt kord kvartalis.
- 11.5. Rakendusüksus kontrollib 30 päeva jooksul maksetaotluse ja sellele lisatud dokumentide nõuetele vastavust, kulude abikõlblikkust ning vastavust käesolevas käskkirjas toodud tingimustele. Puuduste korral määrab rakendusüksus elluviijale tähtaja kuni 30 päeva nende kõrvaldamiseks. Menetlusaeg pikeneb aja võrra, mis kulub elluviijal puuduste kõrvaldamiseks.
- 11.6. Viimane maksetaotlus esitatakse pärast toetuse saamisega seotud tingimuste ja kohustuste täitmist koos projekti lõpparuandega või pärast projekti lõpparuande esitamist. Lõppmakse tehakse pärast seda, kui rakendusüksus on lõpparuande kinnitanud.
- 11.7. Kuludega seotud dokumente ei esitata ühtse määra alusel hüvitatavate kulude kohta.

12. Elluviija kohustused

- 12.1. Elluviijale kohaldatakse toetuse saaja kohta ühendmääruses sätestatud.
- 12.2. Elluviija esitab rakendusüksusele maksete prognoosi ja info projekti kavandavate, elluviidavate ja lõpetatud riigihangete kohta igal aastal 15. detsembriks ja 1. juuliks.
- 12.3. Elluviija täidab teavitamise määruuses sätestatud teavituspõhiseid.
- 12.4. Elluviija esitab rakendusüksusele viie tööpäeva jooksul juhtrühmas kokku lepitud aastase tegevuskava ja eelarve.
- 12.5. Elluviija arvestab tööde tegemisel keskkonnamääruste õigusaktide nõuetega.
- 12.6. Elluviija sõlmib projekti asukohaks oleva kinnistu või kinnistute omanikuga lepingu, mille kohaselt omanik annab loa projekti ellu viimiseks kinnistul või kinnistutel. Omanik esitab enne lepingu sõlmimist käesoleva lisa punktis 5.3. nimetatud kulud. Juhul, kui kinnistu väärtus suureneb, sätestatakse lepingus, et maaomanik hüvitab elluviijale vastavas summas projekti kulud.

13. Riigihangete läbiviimise nõustamine ja kontrollimine

- 13.1. Elluviijal on õigus saada rakendusüksuselt riigihangete läbiviimiseks nõustamist.
- 13.2. Elluviija korraldab rakendusüksuse töötaja lisamise riigihangete registrisse riigihanke juurde vaatlejaks.
- 13.3. Elluviija teavitab rakendusüksust viivitamata hankelingu sõlmimisest ja teeb rakendusüksusele sõlmitud hankelingu kättesaadavaks.
- 13.4. Elluviija esitab rakendusüksusele teabe hankelingu muudatuste ja nende põhjenduste kohta.

14. Tegevuste elluviimise seire

- 14.1. Projekti elluviija esitab rakendusüksusele vahe- ja lõpparuanded e-toetuse keskkonna kaudu.
- 14.2. Projekti vahearuanne sisaldab vähemalt projekti aruandlusperioodi tegevuste ülevaadet, teavet väljund- ning tulemusnäitaja saavutamise kohta ning hinnangut väljund- ning tulemusnäitaja 2024. ja 2026. a sihttasemete saavutamise võimalikkuse kohta.
- 14.3. Projekti elluviija esitab projekti vahearuande projekti iga rakendamise aasta kohta hiljemalt sama aasta 31. detsembriks. Rakendusüksuse nõudmisel tihemini.
- 14.4. Projekti lõpparuande esitab projekti elluviija kahe kuu jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi lõppemisest.
- 14.5. Projekti lõpparuanne sisaldab projekti kõigi tegevuste ülevaadet ja teavet projekti väljund- ning tulemusnäitajate saavutamise kohta. Lõpparuandes kirjeldab projekti elluviija Eesti 2035 aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete edendamiseks ellu viidud tegevusi ja tegevuste tulemusi.

15. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsioon tehakse ühendmääruse 7. peatüki kohaselt.

16. Vaide esitamine

Rakendusüksuse toimingute või otsuste peale esitatakse enne halduskohtusse kaebuse esitamist vaide rakendusüksusele vastavalt perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §-le 31. Vaide vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.